

היום נלמד בעזרת ה':

בבא בתרא דף ה

רוניא: לרבינא היו ארבע שדות מסביב לשדה של רוניא, כך שהוא הקיף אותו מארבעה צדדים. רבינא גדר את ארבעת שדותיו הגובלות עם רוניא, ונמצא שהוא גם גדר את השדה של רוניא מכל הכיוונים.

א"ל הב לי כמה דגדרי: אמר רבינא לרוניא - תשלם לי חצי מהגדרות שגדרתי כי הם שומרות על השדה שלך. רוניא לא הסכים לתת לו. אמר לו רבינא - תשלם לי לפי 'קנים בזול' כלומר לפי שווי של גדר קנים זולה (כי רבינא היה סבור שרוניא לא מעוניין לבנות גדר יקרה). אבל רוניא לא הסכים. אמר לו רבינא - תשלם לי רק את הסכום שחסכתי לך מלהעמיד שומר על השדה (כי רבינא היה סבור שרוניא לא היה בונה גדר כלל, אלא מעמיד שומר) ורוניא לא הסכים.

יומא חד הוה קא גדר דיקלי: יום אחד רוניא קטף את התמרים מהדקלים שלו. אמר רבינא לאריס שלו לך ותיקח מהדקלים של רוניא אשכול תמרים, בפניו של רוניא. הלך האריס ורוניא התחיל לצעוק עליו. אמר רבינא לרוניא - גילית בדעתך שאתה מעוניין בדקלים שלך ואתה לא רוצה שיכנסו ויקחו לך אותם. ואם כן גם אם היית חושש רק לעיזים שיכנסו, האם לא היית צריך גדר לשמור שהם לא יכנסו? ואם כן עליך להשתתף איתי בהוצאות הגדר.

א"ל עיזא בעלמא לא לאכלווי בעיא: אמר לו רוניא - עיזים אינם צריכים גדר אלא רק שומר בעלמא שלא יתן להם להיכנס. אמר לו רבינא - האם לא היית צריך לשכור שומר שיגרש אותם? ואם כן תשלם לי על כך.

אתא לקמיה דרבא: הלך רבינא עם רוניא לדין תורה אצל רבא. אמר רבא לרוניא - לך תשלם לרבינא את הסכום של השומר שהוא התפייס והסכים לבוא לקראתך, כי אחרת אני אדון אותך כרב הונא אליבא דרבי יוסי ותצטרך לשלם לו חצי מהגדר, כי כך ההלכה.

*

רוניא זבן ארעא אמיצרא דרבינא: רוניא קנה שדה הגובלת עם שדה של רבינא. סבר רבינא ללכת למוכר לסלק את רוניא ולקנות במקומו את השדה מדין 'בר מצרא'. (= דהיינו מכיון שהוא היה שם קודם לכן סמוך לשדה הזו, הוא קודם לקונה החדש). אמר לו רב ספרא בנו של רב ייבא - רוניא הוא עני והוא סנדלר, ויש פתגם שאנשים אומרים 'ארבעה לצלא ארבעה לצללא' = הסנדלר משלם ארבע זוז על העור וארבע זוז למעבד העורות, והוא כמעט לא מרויח. ואם כן מכיון שכל דין 'בר מצרא' הוא משום "ועשית הישר והטוב", כאן 'הישר והטוב' הוא שתשאיר את השדה לרוניא כדי שיוכל להתפרנס ממנה.

*

משנה: כותל חצר שנפלי: שותף אחד מחייב את השותף השני לבנות איתו את הכותל עד גובה ארבע אמות, שזה הגובה המספיק בשביל היזק ראייה. ולכן אם לאחר זמן בא השותף ותובע את חברו שהוא לא שילם על הכותל, השותף פטור. כי הוא בחזקת שנתן את הכסף, משום שהדין הזה ידוע לכולם שצריך להשתתף עד ארבע אמות, ואם הוא באמת לא היה משלם לו, השותף לא היה בונה את הכותל לבד, אלא היה תובע אותו לבית דין שישתתף איתו. אלא אם כן יביא השותף ראייה על ידי עדים שיעידו שהשותף השני לא שילם לו, ואז הוא יהיה חייב לשלם.

מד' אמות ולמעלה: אבל אם השותף רצה לבנות כותל גבוה יותר מד' אמות, הוא לא יכול לחייב את חברו להשתתף בבנייה של מעל ד' אמות. אמנם אם אחר כך השני בנה כותל גבוה סמוך לכותל הזה, בשביל להניח עליו תקרה, אם כן הוא גילה בדעתו שהוא מעוניין בגובה של הכותל הראשון, ולכן הוא חייב להשתתף בהוצאות של בניית הכותל הראשון מעל ד' אמות. ואע"פ שהוא עדיין עוד לא בנה על שני הקירות את התקרה.

וכאן, אם לאחר זמן הראשון תובע את השני שישתתף איתו בתוספת של בניית הכותל הראשון מעל ד' אמות, וחברו טוען שהוא כבר שילם כשהוא סיים לבנות את הכותל השני, הוא 'בחזקת שלא נתן' עד שיביא ראיה בעדים שהוא כן שילם. משום שבתחילה השותף שבנה את הכותל הראשון הרי לא היה יכול לחייב אותו להשתתף איתו בחלק הזה של הכותל שמעל ארבע אמות, ואם כן מסתבר שהוא לא שילם לו גם לאחר מכן, עד שהוא יתבע אותו בכית דין, כי החובה לשלם על כותל מעל ד' אמות בכזה מקרה אינה מפורסמת וידועה לכל.

גמרא: אמר ריש לקיש: המלוה כסף לחבירו וקובע זמן לפרעון ההלוואה, ובסוף הזמן הוא בא ותובע את הלווה שישלם לו את החוב, והלווה טוען 'פרעתי לך את הכסף בתוך הזמן', הוא לא נאמן. כי קשה לאדם להחזיר את החוב, והלוואי שהוא יפרע את החוב בזמן...

אביי ורבא: חולקים על ריש לקיש וסוברים שאדם עשוי לפרוע את החוב בתוך הזמן, כי לפעמים הזדמן לו הסכום והוא אומר לעצמו אני אלך ואפרע אותו כדי שהחוב לא יטריד את מנוחתי.

תנן בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן: הגמרא מביאה ראייה מהמשנה שלנו. הבונה כותל שנפל עד גובה ארבע אמות, ולאחר זמן תובע את השותף שישלם לו והשותף אומר ששילם, הוא נאמן.

היכי דמי: איך מדובר? אם מדובר שהשותף אומר 'פרעתיך בזמני' כלומר כשסיימת לבנות את הכותל שילמתי לך עליו. אם כן פשיטא שהוא פטור. כי הרי זה כתובע את חבירו שחייב לו כסף, וחבירו כופר הכל ואומר אני לא חייב לך כלום, שהוא פטור. והיינו כי בודאי הוא שילם לו אז, ואין לו שום תביעה עליו.

אלא בהכרח מדובר שהשותף אומר לו 'פרעתיך בתוך זמני' כלומר שילמתי לך עוד לפני שגמרת לבנות את הכותל. ובכל אופן הוא נאמן.

מוכח מכאן שאדם עשוי לפרוע את הכסף בתוך הזמן.

דחייה: שאני הכא זכל שפא ושפא זימניה הוא: אין ראייה מכאן. משום שבכל שורה ושורה של בניית הכותל זה הזמן שהשותף צריך להשתתף בהוצאות. כלומר הוא צריך להשתתף בהוצאות לפי התקדמות העבודה. ומכיון שהוא כבר היה צריך להשתתף בחלק מההוצאות בתוך הזמן, הוא כבר עשוי לשלם את הכל. מה שאין כן בהלוואה שהוא לא אמור לשלם כלום עד סוף הזמן, שהוא לא עשוי לפרוע אותה בתוך הזמן.

ת"ש בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן: מהסיפא. אם הראשון בנה כותל מעל ארבע אמות, והשני סמך לו כותל, ולאחר זמן הראשון תובע אותו שישלם לו על התוספת שהוא בנה בכותל הראשון מעל ארבע אמות, והשני טוען שהוא שילם כבר כשבנה את הכותל השני, הוא לא נאמן.

היכי דמי: איך מדובר? אם מדובר שהשני טוען 'פרעת'ך בזמני' כשסיימתי לבנות את הכותל השני וידעתי כמה אני חייב להשתתף בהגבהה של הכותל שלך. מדוע הוא לא נאמן?

אלא בהכרח שהא טוען 'פרעת'ך בתוך זמני' כלומר עוד לפני שסיימתי לבנות את הכותל שלי. והוא לא נאמן.

מוכח שאדם לא עשוי לפרוע בתוך הזמן.

דחייה: **שאני הכא דאמר מי ימר דמחייבו לי רבנן:** כאן אפילו אם הוא יטען שהוא שילם לו בזמן כלומר כשהוא סיים לבנות את הכותל השני, הוא לא נאמן. בגלל שאנו אומרים שהוא לא שילם כל עוד לא חייב אותו בית דין לשלם, משום שהדין לשלם מעל ארבע אמות בכזה מקרה אינו ברור ומפורסם, והוא אומר לעצמו מי אמר שבית דין באמת יחייבו אותי?!

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע: פסקו כאביי ורבא, ואילו מר בר רב אשי פסק כריש לקיש. והלכה כריש לקיש.

ואפילו מיתמי: כלומר אפילו אם הלווה מת בתוך הזמן, ובא המלווה לתבוע את הכסף מהיתומים, הוא יכול להוציא מהם את הכסף בלי שבועה. ואין לחשוש שמא האבא פרע את הכסף באמצע הזמן. והחידוש בזה -

ואע"ג דאמר מר וכו': אפילו שהדין הוא 'הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה', כאן יש לנו חזקה שאדם לא עשוי לפרוע בתוך הזמן.